

BOUWEN AAN VERTROUWEN, VOOR EEN SOCIAAL EN DUURZAAM TEXEL

COALITIEAKKOORD VAN
TEXELS BELANG - PVDA PRO TEXEL - GROENLINKS TEXEL

3 juni 2022

Inhoud

Bouwen aan vertrouwen, voor een sociaal en duurzaam Texel	3
1. Voor en door bewoners	4
2. Zorg voor elkaar, veiligheid op orde	6
3. Mooi en gastvrij Texel	8
4. Texel werkt!	10
5. Toekomst voor de jeugd	12
6. Samen beleven en bewegen	14
7. Duurzaam, schoon en innovatief	16
8. Goed wonen, goede bereikbaarheid	18
8a. Wonen	18
8b. Goede bereikbaarheid	21

De coalitie definieert in dit document extra doelen en acties, aanvullend op de acht programma's uit de programmabegroting 2022. Na vaststelling van het akkoord zal het college de activiteiten, met bijbehorende inzet van menstijd en geld, programmeren in een college-uitvoeringsprogramma dat aan de raad wordt voorgelegd.

Bouwen aan vertrouwen, voor een sociaal en duurzaam Texel

In dit akkoord staan de inwoners van Texel centraal. Het gaat om hun leefomgeving, gezondheid en ontwikkeling. Van de inwoners van nu, maar ook die van toekomstige generaties. Ook voor hen moet Texel een fijne plek zijn om te wonen, te werken, op te groeien en oud te worden. Waar we goed voor elkaar en onze omgeving zorgen.

Om dat voor elkaar te krijgen, moeten we aan de slag. De uitdagingen zijn groot. Veel Texelaars hebben grote moeite om aan betaalbare woonruimte te komen en hun energierekening te betalen. Vrijwel alle sectoren hebben tekort aan personeel. De balans tussen toeristische druk en prettig leven op Texel staat onder druk. De opdrachten van het Rijk en andere uitdagingen, bijvoorbeeld op het gebied van klimaat, energie, zorg en veiligheid, worden steeds ingewikkelder.

De enige manier om daar als Texel het hoofd aan te bieden, is door open en slim samen te werken. We zijn een kleine gemeente, maar daar zit juist ook onze kracht. We weten elkaar goed te vinden, de lijnen zijn kort.

Deze coalitie ziet het als een belangrijke opdracht die eilandkracht ruimte te geven en te versterken. Door beter naar elkaar te luisteren, door te werken aan vertrouwen. Door inwoners vaker en eerder te betrekken. Door in openheid samen te werken aan uitdagingen en oplossingen. Met raad en college, met ondernemers en organisaties, maar ook buiten het eiland. We willen als Texel een stabiele en betrouwbare partner zijn voor onze regio-gemeenten, de Waddeneilanden, provincies en andere overheden. Dat is essentieel voor het behouden en versterken van onze zelfstandigheid.

Een greep uit onze plannen:

- Bij nieuwe plannen op gemeentegrond bouwen we alleen sociale- en middenhuurwoningen. En betaalbare koopappartementen voor senioren om doorstroming te stimuleren.
- We willen dat de betaalbare koopwoningen in de al bestaande plannen, ook in de toekomst, betaalbaar blijven en onderzoeken mogelijkheden daarvoor, zoals een koopgarantfonds.
- Om al sneller te kunnen voldoen aan de vraag naar woningen, willen we snel zo'n 70 tot 100 tijdelijke woningen plaatsen.
- Een subsidiefonds voor versnelling van verduurzaming van woningen.
- Een burgerberaad over het energievraagstuk. Dit vraagt grote zorgvuldigheid en voorbereiding.
- Jeugd vaker betrekken bij ontwikkelingen in hun omgeving.
- We blijven investeren in welzijn, sport, cultuur, stichtingen en verenigingen. We onderzoeken hoe we alle jongeren hiermee makkelijker kennis kunnen laten maken.
- Niet parkeren op de ijsbaan. Het wordt een plek om te bewegen, te spelen en te recreëren.
- Een nieuwe omgevingsvisie 2040 voor het hele eiland. We willen daar zoveel mogelijk inwoners bij betrekken.
- Werken aan een betere balans tussen toerisme en leefbaarheid. We zetten de koers van een stop op nieuwe slaappleaatsen voort en werken deze verder uit.
- Investeren in carrièrekansen voor onze jongeren op het eiland, in het hierheen halen van beroepsopleidingen, naar het voorbeeld van de Texel Academy (horeca) en Omring (zorg).
- Investeren in betere verwijzing naar parkeerplaatsen voor auto en fiets. In Den Burg voeren we een digitaal systeem in. Toeristen stimuleren we hun auto zoveel mogelijk te laten staan.

Veel van de plannen in het akkoord zijn nog niet in detail uitgewerkt. Het akkoord geeft de richting aan waarin we denken. De verder uitwerkingen willen we met de samenleving en de hele gemeenteraad oppakken. Met veel ruimte voor nieuwe ideeën en plannen om zo gezamenlijk Texel en de Texelse samenleving nog mooier en veelzijdiger te maken.

1. Voor en door bewoners

Dit programma gaat over dienstverlening, samenwerken met inwoners, ondernemers en andere gemeenten of regio's. Dit programma gaat ook over communicatie, burgerparticipatie en regionale samenwerking.

Wat willen we bereiken?

We willen al onze inwoners goed informeren en betrekken bij wat er op het eiland speelt en beter communiceren. We willen ook weten hoe onze inwoners over belangrijke zaken denken. En we willen de gemeenteraad vooraf betrekken bij besluiten over burgerparticipatie in belangrijke dossiers. We willen als Texel zelfstandig blijven en hebben daarvoor onze collega-gemeenten in Noord-Holland en op de Wadden nodig. Voor hen willen we een betrouwbare partner zijn en blijven. Dat betekent ook dat we keuzes moeten maken in wat we wel en niet doen, waar we meer of minder aandacht en energie op inzetten.

Waar staan we nu?

In de vorige bestuursperiode waren communicatie en participatie belangrijke speerpunten. Daarin zijn mooie stappen gezet, maar zijn ook zaken te verbeteren. Belangrijke stap vooruit in participatie is de recent aangenomen nota *Texelse aanpak voor burgerparticipatie*. Om deze nota uit te voeren, start in september 2022 een coördinator burgerparticipatie. We zien daarnaast dat we bij grote, belangrijke dossiers behoefte hebben aan de inbreng van onze inwoners. De gemeente Texel staat voor belangrijke en urgente beslissingen die vragen om een breed draagvlak onder inwoners. Hiervoor hebben we nog geen instrument ontwikkeld en de nota burgerparticipatie voorziet hier niet in. Een belangrijk instrument is het directe contact met inwoners en doelgroepen en we zien dat niet alle groepen goed gevonden worden. Zoals de schoolgaande jeugd, waarbij we denken aan de leeftijdsgroepen vanaf de bovenbouw van het basisonderwijs.

De contacten tussen gemeente en dorpscommissies liepen niet altijd zoals we dat graag zouden zien. De afgelopen periode is regelmatig overleg gevoerd tussen college en de dorpscommissies, waarbij is afgesproken een convenant met de gemeente af te sluiten. Dat proces is nog gaande.

De samenwerking met andere gemeenten in Noord-Holland en met de Waddeneilanden kan schuren, omdat gemeenten behoorlijk verschillend zijn. De uitdagingen waar Texel zich als eiland mee geconfronteerd ziet, zijn soms anders dan die van de andere gemeenten. We zien dat regionale samenwerking essentieel is voor onze zelfstandigheid in de toekomst, maar lopen ook tegen onze grenzen aan als het gaat om inzet van mensen en middelen.

Dit gaan we doen!

- De recent door de raad geaccordeerde *Texelse aanpak voor burgerparticipatie* nemen we als uitgangspunt en werken we verder uit. Samen met een in september aan te stellen coördinator gaan we na op welke punten nog sprake kan zijn van versterking.
- We richten een Texels burgerberaad op. Een belangrijk aandachtspunt bij het uitvoeren van een dergelijk beraad is het zorgen voor een gelijk speelveld qua informatie en inbreng¹. Het oprichten en begeleiden van een burgerberaad vraagt om een zorgvuldig proces. Daar gaan we in investeren.
- We willen de jeugd beter betrekken en via hen horen wat er leeft in hun dorp of omgeving. Dat vraagt om een flexibele aanpak. We gaan daar gericht naar kijken. Daarnaast zullen we bij de dorpenrondes speciaal tijd voor hen reserveren.
- Ter verbetering van onze communicatie voeren we het wekelijkse spreekuur van wethouders weer in. Zij zijn op vaste tijdstippen op afspraak beschikbaar voor onze inwoners.
- Onze speciale aandacht heeft ook de digitale bereikbaarheid en de daaraan gekoppelde informatiestromen. Doel is het sneller, gemakkelijker en toegankelijker maken van gemeentelijke informatie voor elke inwoner. Niet voor iedereen is deze digitale weg een vooruitgang. Daarom zorgen we er ook voor dat het mogelijk blijft om in ons gemeentehuis langs te komen.
- We willen als gemeente beter in contact en verbinding zijn met de samenleving. Dat betekent bijvoorbeeld dat medewerkers vaker flexibel op locatie werken, bijvoorbeeld bij maatschappelijke partners of in dorpshuizen.
- Met de burgemeester, de griffier, de gemeentelijke organisatie en de raad werken we samen aan het beter betrekken van inwoners bij maatschappelijke en politieke discussies en vraagstukken.
- We willen een betrouwbare partner zijn in de regio en gelijktijdig onze beperkte menskracht en middelen zo effectief mogelijk inzetten. Dat vraagt om keuzes maken. We starten een onderzoek over regionale samenwerking en gebruiken de uitkomsten hiervan voor een gesprek met de raad en onze samenwerkingspartners.
- We maken meer werk van de samenwerking met de Waddeneilanden. Dat geeft mogelijkheden voor een krachtiger lobby richting provincie en Rijk. Ook biedt intensievere samenwerking meer mogelijkheden voor aanvragen bij fondsen en mogelijke regiodeals.
- Ten aanzien van de gemeentelijke financiën werken we aan een structureel sluitende begroting, waarbij we de lokale lasten ten hoogste trendmatig verhogen.

¹ Zie ook kader Texels Burgerberaad bij programma 7.

2. Zorg voor elkaar, veiligheid op orde

Dit programma gaat over een sociaal, gezond en veilig Texel. Over zorg en welzijn voor jong en oud, over meedoen en preventie.

Wat willen we bereiken?

We willen dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en meedoen aan de maatschappij. Dat ze op Texel kunnen blijven als ze verpleegzorg nodig hebben. Alle belangrijke onderdelen in de zorg (van huisarts en verloskundige tot jeugdzorg en wijkverpleging) moeten op Texel beschikbaar zijn en goed functioneren. Voor deze essentiële beroepen moet woon- en werkruimte beschikbaar zijn.

We willen alle Texelaars ondersteunen die dat op enig moment in hun leven nodig hebben. Ook op het gebied van inkomensondersteuning en begeleiding naar werk, scholing of nuttige tijdsbesteding. We streven naar optimale zelfstandigheid en zelfredzaamheid van inwoners.

Waar staan we nu?

Op Texel zorgen we voor elkaar. De uitdagingen en opgaven op het gebied van zorg en welzijn worden steeds vaker met elkaar opgepakt: gemeente, (zorg)partners en inwoners. Door de korte lijnen en goede onderlinge verstandhoudingen krijgen we samen veel voor elkaar. Maar er zijn ook zorgen. De belangrijkste is het toenemende tekort aan medewerkers en professionals in de zorg. In combinatie met de sterke vergrijzing en toenemende zorgvraag van toeristen. Inflatie en sterk stijgende energieprijzen veroorzaken financiële problemen in meerdere Texelse huishoudens. Daar maken wij ons zorgen om en daar moeten we aan werken. Op veel van deze ontwikkelingen heeft de gemeente beperkt invloed. Wel kan de gemeente waar nodig ondersteunen, partners bij elkaar brengen en blijven investeren in preventie. We zorgen ervoor dat de zaken waar de gemeente wél verantwoordelijk voor is, goed zijn georganiseerd.

Op het gebied van waterveiligheid gaat Rijkswaterstaat na de dijkverzwaring langs de Waddenkust nu beginnen met versterking van de Noordzeekust. Het is belangrijk dat we hier maximaal bij betrokken zijn en onze invloed aanwenden.

Dit gaan we doen!

- We versterken de samenwerking tussen partners, gemeente en inwoners op het gebied van zorg, welzijn en jeugd.
- We geven uitvoering aan de recent vastgestelde *visie en uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein*.
- We stimuleren initiatieven van huisartsen en andere zorgaanbieders die belangrijke zorgfuncties bij elkaar willen brengen; om daarmee de krachten te bundelen en meer faciliteiten naar het eiland te brengen.
- We zetten in op preventie en op het ondersteunen van sport-, cultuur- en welzijnsorganisaties.
- We stimuleren en ondersteunen vrijwilligerswerk in de zorg (bijvoorbeeld door de nog te ontwikkelen vrijwilligersbank) en we ondersteunen mantelzorgers.
- We zorgen met de betreffende organisaties voor woonruimte voor essentiële beroepen.
- We onderzoeken of we het tarief voor de aanvraag gehandicaptenparkeerkaart kunnen verlagen en nemen dit op in de begroting 2023.
- We zetten ons extra in om alle huishoudens die recht hebben op bepaalde regelingen, zoals tegemoet komingen voor energiekosten, te bereiken.
- Wij betrekken inwoners meer dan tot nu toe het geval was bij ontwikkelingen rond de kust.

3. Mooi en gastvrij Texel

Dit programma gaat over een gastvrij Texel. Over toerisme, landschap, natuur, groen, kust en strand, ruimtelijke ordening en de nieuwe omgevingswet.

Wat willen we bereiken?

We willen dat Texel aantrekkelijk blijft voor onze inwoners, bezoekers en ondernemers. Daarbij is er balans tussen toeristische ontwikkelingen, draagkracht van het Texelse landschap en draagvlak onder de inwoners.

Het unieke eilandkarakter van Texel blijft behouden, het welstandsbeleid wordt versterkt.

Boeren en vissers horen bij Texel en dat willen we zo houden. Boeren leveren een belangrijke bijdrage aan het onderhoud van ons landschap. Vissers zijn onderdeel van de bedrijvigheid in de haven en zijn een onmisbaar onderdeel van de Texelse cultuurhistorische identiteit.

Wij willen dat we ook op de langere termijn zoveel mogelijk regie houden over het eiland en duidelijk krijgen wat dat vraagt van gemeente, ondernemers en Texelaars.

Een goede balans tussen ecologie en economie, tussen natuur, landschap en landbouw is belangrijk. Wij willen bestaande afspraken respecteren. Natuurgebieden moeten zoveel mogelijk toegankelijk blijven voor bezoekers en mindervaliden. Dit moet natuurlijk wel verantwoord gaan, bijvoorbeeld rekening houdend met broedseizoenen en extra kwetsbare gebieden. De openbare ruimte is zó ingericht dat deze de klimaatverandering (natter, heter en droger) goed aan kan. We willen een veilige kust die ons beschermt tegen het water van de zee en die ruimte biedt voor recreatie en natuur. En we willen gericht beleid over hoe we met bestaande bomen en bestaand groen op Texel omgaan.

Waar staan we nu?

De toeristische druk heeft effecten op de leefbaarheid voor onze inwoners. Om hier goed mee om te gaan, is het Toeristisch Toekomstplan met bijbehorend uitvoeringsprogramma door de raad vastgesteld. Een belangrijke basis hiervan is de stop op de uitbreiding van slaapplekken. Er komt onder meer een paraplu-bestemmingsplan om de verblijfsrecreatie beter te reguleren. We meten niet structureel wat de stemming onder de Texelaars is ten aanzien van het toerisme. We zien dat er onduidelijkheid blijft bestaan over hoeveel toeristische bedden er nu precies zijn. Er is een planologische beddentelling, maar bij velen leeft de indruk dat het er 'in het echt' toch werkelijk meer zijn. De eigendomsverhoudingen op Texel in de toeristische sector, maar ook in de landbouw, veroorzaken onrust op Texel en baren ons zorgen.

De boeren in Nederland en ook op Texel krijgen veel voor hun kiezen. De samenleving stelt hoge eisen aan onder meer verduurzaming van productie en dierenwelzijn. We zien dat het aantal agrariërs afneemt. De agrariërs die overblijven, zijn groter en moeten nog efficiënter werken. Dat kan onwenselijke gevolgen hebben voor ons unieke, verkavelde landschap. Daarnaast nadert ook het huidige natuurbeleid zijn houdbaarheidsgrenzen en vinden we dat de ruimtelijke Texelse kernwaarden onvoldoende zijn verankerd in het beleid. Deze uitdagingen zijn niet los van elkaar te zien en moeten integraal bekeken worden.

Onduidelijkheid over het behoud van bestaande bomen en groen veroorzaakt regelmatig onrust bij inwoners, bijvoorbeeld bij het bouwrijp maken van een gebied voor woningbouw of andere ruimtelijke ingrepen. Ondanks bestaand beleid van 'een boom voor een boom' en compensatie, wordt naar de mening van omwonenden te gemakkelijk of te weinig doordacht, bestaand groen opgeofferd.

Dit gaan we doen!

- We voeren met volle kracht vooruit het eerste uitvoeringsprogramma *Toeristisch Toekomstplan* uit. De uitbreiding van het aantal slaapplekken wordt gestopt en de toeristische druk moet beter gereguleerd.
- Nog bestaande mogelijkheden om toch nog nieuwe slaapplekken te creëren, gaan we kritisch bekijken. Zoals bijvoorbeeld de stolpenregeling en de mogelijkheid om een recreatiewoning te bouwen op de plek van vrijkomende agrarische bebouwing. Liever zien we dat daar alleen woningen worden gebouwd.
- Onze ambitie is het aantal kampeerplaatsen zoveel mogelijk te behouden.
- We regelen de vorm waarin en de frequentie waarmee de Texelaar wordt bevestigd over de beleving van leefbaarheid in relatie tot toerisme, zodat we kunnen sturen op de door inwoners beleefde toeristische druk.
- We willen een manier vinden om de lusten van het toerisme meer direct zichtbaar ten goede te laten komen van de samenleving en bewoners, bijvoorbeeld door het herijken of uitbreiden van de doelstellingen van STIFT.
- We breiden het welstandsbeleid uit om ruimtelijke inpassing van ontwikkelingen in het buitengebied beter vorm te geven. Dit combineren we met de verdere verankering van de Texelse kernwaarden in de omgevingsvisie.
- Wij ondersteunen Texelse boeren bij het omgaan met de huidige uitdagingen voor hun bedrijfsvoering. Bijvoorbeeld met gezamenlijke lobby richting fondsen, gericht op duurzame bedrijfsvoering, biodiversiteit en wateropvang.
- We onderzoeken hoe we het werkelijke aantal toeristische bedden op Texel kunnen tellen.
- We willen duidelijk krijgen wat ons (gemeente, inwoners, ondernemers) te doen staat om op langere termijn de regie over Texel te behouden. Sturen op eigendom en sturen op versterking van eiland-identiteit zijn hier onderdeel van. Dit gesprek gaan we samen met stakeholders vormgeven.
- We willen de biodiversiteit op Texel versterken. In de omgevingsvisie bekijken we op welke wijze ruimtelijke ontwikkelingen en biodiversiteit elkaar kunnen verbeteren.
- We gaan in gesprek met de terrein behorende organisaties over gastvrije afzettingen (geen prikkeldraad) en het toegankelijk blijven van natuurgebieden voor inwoners en gasten, met speciale aandacht voor mindervaliden.
- We willen met gericht beleid duidelijkheid creëren over het behoud van bestaande bomen en groen. Uitgangspunt daarbij is dat bomen en heggen in principe worden ingepast in de planontwikkeling en als dat echt niet kan, er reële compensatie komt. We voeren een tussenevaluatie van het Groenbeheerplan uit, die in 2022 wordt gestart.

4. Texel werkt!

Dit programma gaat over werk op Texel. Over economie, landbouw en visserij. Over alles wat werk mogelijk maakt, de haven van Oudeschild, De Bolder en bedrijventerreinen. Over openbare ruimte, verkeer en vervoer.

Wat willen we bereiken?

Ons eiland leeft van de inkomsten van toerisme, horeca, landbouw, detailhandel en visserij. Dat willen we behouden voor de toekomst en waar mogelijk ook nieuwe innovatieve sectoren aantrekken en stimuleren. We willen dat onze ondernemers kunnen doen waar ze goed in zijn, gefaciliteerd door de gemeente. We denken mee in procedures en weten wat er onder de ondernemers leeft. Belangrijk is dat er voldoende personeel beschikbaar is. Voor ondernemers, maar ook in de maatschappelijke sectoren. We willen als eiland slim gaan samenwerken om personeel voor de toekomst vast te houden en nieuw personeel aan te trekken. Daarnaast willen we Texelaars ondersteunen met een afstand tot de arbeidsmarkt, maar ook Texelaars die hulp nodig hebben richting een andere sector of om weer terug te komen in het arbeidsproces. We willen dat De Bolder daarin een belangrijke rol speelt, samen met de gemeente, het onderwijs en het bedrijfsleven.

Waar staan we nu?

De coronacrisis heeft ook op Texel in veel sectoren flinke schade aangericht. Toch zien we dat de Texelse economie zich herpakt en weer op volle toeren draait. Zo goed dat ook het tekort aan werknemers op veel plaatsen zichtbaar is. Een probleem dat bij onveranderde omstandigheden zal groeien: de beroepsbevolking vergrijsst, velen gaan binnenkort met pensioen en er komen te weinig werknemers bij. Het is duidelijk dat hier een grote uitdaging ligt voor alle betrokkenen.

De afname die we bij de agrariërs zien, speelt ook in de visserij. De sector staat zwaar onder druk door toenemende regelgeving en door steeds hogere brandstofprijzen. Dat heeft gevolgen voor de economie in de haven en de bijzondere mix tussen werkhaven, toerisme en visserij. De haven van Oudeschild is belangrijk voor onze economie, maar kent een fors exploitatietekort dat zonder ingrijpen de komende jaren zal toenemen. We moeten plannen maken om het tekort de komende jaren terug te dringen.

Dit gaan we doen!

- We investeren in onze jeugd en bevolking (scholing, omscholing, woonruimte) en in het aantrekkelijk maken voor jonge werknemers van de overkant om hier te komen werken en wonen.
- We organiseren in samenwerking met het onderwijs betere aansluiting van het aanbod van beroepsopleidingen op de vraag naar werknemers.
- We ontwikkelen met alle belanghebbenden en gebruikers een aanpak voor de haven van Oudeschild, om de komende jaren het exploitatietekort naar beneden te brengen. We gaan hier *out of the box* naar kijken. De visie uit 2014 is aan een herijking toe. In de tussentijd investeren we uiteraard wel in onderhoud en vervanging, om de kwaliteit van de haven goed te houden.
- We ondersteunen de lobby richting Europa voor terugkeer van de pulsvisserij of vergelijkbare duurzame technieken.
- We ondersteunen innovatieve pilots op het gebied van bijvoorbeeld energieopslag, wateropslag en duurzame landbouw: Texel als innovatief proefeiland. We proberen daarvoor subsidies te verwerven.
- We zoeken met onderwijsinstellingen, ondernemers en organisaties naar oplossingen om een toekomstbestendige arbeidsmarkt op Texel te bereiken. We doen onderzoek naar de behoefte aan werknemers per sector nu, over vijf jaar en in de toekomst. De gemeente neemt de regie om nieuwe en bestaande initiatieven op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt te bundelen.
- Texelse ondernemers die opdrachten van de gemeente willen verwerven, helpen we door hen intensiever te informeren over het omgaan met de vereisten van het inkoop- en aanbestedingsbeleid. Ook de relaties met regionale bedrijven willen we goed houden; we hebben ze hard nodig om voldoende vaart te kunnen zetten achter alle plannen op Texel.
- We gaan voortvarend aan de slag met de ontwikkeling van het bedrijventerrein in Oudeschild.
- We onderzoeken in 2022 de toekomstscenario's van De Bolder. Daarbij koersen we enerzijds af op het 'Huis van Ontwikkeling', waarbinnen arbeidsparticipatie een belangrijk element is, en anderzijds op het behoud en de ontwikkeling van een toekomstbestendige plek voor beschut werk op het eiland.

5. Toekomst voor de jeugd

Dit programma gaat over onze jeugd. Over onderwijs, zorg, passend onderwijs, voorschoolse en naschoolse educatie en het Eilands model².

Wat willen we bereiken?

We willen dat onze jeugd gezond, gelukkig en veilig opgroeit, met minder alcohol en drugs, zeker onder de 18 jaar. Preventie speelt hierin een belangrijke rol. In alle dorpen moeten voldoende speel- en hangplekken zijn. We willen dat jongeren zich breed op het eiland kunnen ontwikkelen op het gebied van sport, cultuur en andere vrijetijdsbesteding. Daarnaast willen we dat ze goed onderwijs krijgen, waarbij het niet uitmaakt in welk dorp leerlingen naar school gaan. We willen een brede scholengemeenschap behouden, inclusief het onlangs gestarte praktijkonderwijs. We willen investeren in onze jongeren om ze voor het eiland te behouden. We bieden jongeren die dat willen een doorgaande leerlijn, met wellicht een korte uitstap naar de overkant, richting een baan met toekomst op Texel.

Waar staan we nu?

Het is belangrijk dat kinderen dicht bij huis naar school kunnen gaan. Gelukkig hebben vijf van de zeven dorpen een basisschool. Het nieuwe gebouw van de Skool huisvest ook een basisschool voor speciaal onderwijs. Maar het aantal kinderen neemt af. Dat is een ontwikkeling die we scherp in de gaten moeten houden. Daarnaast is het essentieel onze brede scholengemeenschap OSG De Hogeberg in stand te houden. Naast vwo, havo en vmbo is sinds schooljaar 2021-2022 ook praktijkonderwijs beschikbaar. Er is een start gemaakt met de *Texelse Agenda Onderwijs en Zorg*, waarin het gaat om integrale samenwerking en passend onderwijs voor elk kind.

Op dit moment loopt het traject Texel Academy voor jongeren die in de horeca willen werken. Ook Omring biedt opleidingen op Texel aan en de OSG werkt op diverse terreinen samen met het ROC Kop van Noord-Holland. Het beheer en onderhoud van de schoolgebouwen van het basisonderwijs is de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Dat vraagt nog enige aandacht voor de scholen in de buitendorpen. Ook wat betreft duurzaamheid.

Speciale aandacht gaat uit naar onze jeugd. Het Eilands model is een lange-termijn-programma, gericht op een gelukkige en gezonde jeugd en een cultuurverandering ten aanzien van alcohol en drugs in de toekomst. Het Eilands model is goed op weg, maar kan zichtbaarder worden gemaakt.

² De Eilandse aanpak is gebaseerd op het internationaal bewezen IJslands Preventiemodel. Deze aanpak is 20 jaar geleden in IJsland opgezet. Sindsdien is het gebruik van alcohol en verdovende middelen onder de IJslandse jeugd enorm gedaald. Wij zetten deze aanpak in op Texel.

Dit gaan we doen!

- We voeren samen met het onderwijs de doorontwikkeling en implementatie van de *Texelse Agenda voor Onderwijs en Zorg* uit.
- Wij ondersteunen onderwijs gerelateerde processen waar dat gewenst is. Daarbij denken we aan de samenwerking tussen voortgezet onderwijs en bedrijfsleven, met name binnen het praktijkonderwijs, het vmbo en het mbo. Dat zou bijvoorbeeld kunnen leiden tot het vormen een campus, zoals de Texel Academy.
- We geven meer zichtbaarheid aan het Eilands model en we betrekken ouders en jongeren daar beter bij.
- We stellen de gemeentelijke organisatie nadrukkelijk open voor stageplaatsen uit vmbo en mbo.
- We laten ons proactief door de scholen informeren over de ontwikkeling van leerlingaantallen. We onderhouden hierover contact met de schoolbesturen.

6. Samen beleven en bewegen

Dit programma gaat over samen beleven en bewegen. Over sport, cultuur, musea en monumenten.

Wat willen we bereiken?

Sport en cultuur zijn belangrijke elementen in onze samenleving. Voor preventie en sociale binding zijn ze van essentieel belang. We willen dat kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar met sport- en culturele activiteiten kunnen meedoen zonder hinder van (financiële) drempels. We willen dat er voldoende en divers aanbod is van culturele evenementen en dat onze cultuurhistorische elementen behouden blijven. Het Thijssehuis wordt een, voor een gemeente van onze omvang, unieke plek. Hier kunnen initiatieven op het gebied van kunst, cultuur en literatuur elkaar versterken. Een plek waar iedereen zich op deze gebieden kan vermaken en verder kan ontwikkelen. Onze verenigingen en stichtingen willen we ondersteunen om toekomstbestendig te blijven.

Waar staan we nu?

Texel kent een breed scala aan cultuur- en sportbeoefening en daaraan verbonden verenigingen en stichtingen. Ook in het Eilands model spelen sport en cultuur een belangrijke rol. Sportstichting Texel heeft op verzoek van de gemeente een coördinerende rol. Naast een sportpas voor 4- tot 18-jarigen is voor deze leeftijdsgroep ook een museumkaart en een vakantiekaart beschikbaar. En er is een breed aanbod aan sport- en culturele evenementen. Ten aanzien van ons cultuurhistorisch erfgoed geldt dat we beschikken over een diversiteit aan monumenten, waaronder schapenboeten. De ontwikkeling van het Thijssehuis vordert gestaag. De raad heeft ingestemd met het ontwerp en met de financiële randvoorwaarden.

We zien dat meerdere verenigingen en stichtingen het moeilijk hebben. Ledenaantallen lopen terug en het is lastiger vrijwilligers te vinden die zich echt aan een organisatie willen verbinden en zich structureel willen inzetten.

Dit gaan we doen!

- We onderzoeken of het systeem van jeugdpassen vereenvoudigd en uitgebreid kan worden, om meer vrijheid te bieden bij het kennismaken met sport en cultuur.
- We ondersteunen waar nodig stichtingen en verenigingen. Bijvoorbeeld met het vinden en ondersteunen van vrijwilligers en bij intensievere samenwerkingen tussen de verschillende organisaties.
- We evalueren het proces van vergunningaanvragen voor evenementen. Waar mogelijk kiezen we voor vereenvoudiging en we bieden initiatiefnemers ondersteuning bij het indienen van de vergunningsaanvraag.
- We onderzoeken of een beheerstichting een adequaat middel is voor behoud en herstel van schapenboeten, naast de al bestaande mogelijkheden zoals vastgelegd in de *Erfgoednota*.
- We onderzoeken of er een expositieruimte archeologie kan worden gerealiseerd op de begane grond van het project Groeneplaats 2.
- De ijsbaan wordt een belangrijke plek om te bewegen, te ontmoeten en te recreëren. We sluiten daarbij parkeren op de ijsbaan uit. We werken de conclusies uit het burgerparticipatietraject verder uit tot een voorontwerp, waarbij voorkeurselementen uit het model natuurpark en een oversteekverbinding met de Skool / OSG geïntegreerd worden.

7. Duurzaam, schoon en innovatief

Dit programma gaat over een duurzaam, schoon en innovatief Texel. Over de energietransitie, het afvalbeleid, de Omgevingswet en het waterbeleid.

Wat willen we bereiken?

Er liggen voor ons eiland grote uitdagingen op het gebied van klimaat en energie. We willen bereiken dat Texel ook op het gebied van klimaat en energie klaar is voor de toekomst. Dat betekent dat een groot deel van de Texelse woningen verduurzaamd wordt en we uitvoering geven aan de door de raad vastgestelde plannen *Texel zelfvoorzienend en duurzaam*, de *Transitievisie Warmte* en de *Regionale Energiestrategie 1.0*. Daarnaast willen we op het eiland ons afval beter scheiden en meer recyclen. We willen toewerken naar een circulaire economie en een duurzaam inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Waar staan we nu?

Texel wil zelfvoorzienend en duurzaam zijn. Maar dat gaat niet vanzelf. Niet iedereen kan zijn woning eenvoudig verduurzamen. De energierekeningen stijgen. Het elektriciteitsnetwerk zit op veel plekken aan zijn maximale capaciteit. Grondstoffen worden schaarser en duurder. Als we ons afval niet beter gaan scheiden, stijgt de afvalstoffenheffing alleen maar verder. Daarnaast dient Texel zijn bijdrage te leveren aan de energietransitie en het terugdringen van CO₂-uitstoot. De standpunten over kleine windmolens en grote windturbines en grote zonneparken lopen sterk uiteen en houden tot nu toe een open dialoog tegen over wat Texel echt wil.

Dit gaan we doen!

- Deze coalitie wil echt weten wat de inwoners van Texel vinden van de grote uitdagingen op het gebied van klimaat en energie en welke rol Texel daarin zou moeten spelen. Daarom gaan we hierover een Texels Burgerberaad organiseren. Dit willen we zorgvuldig voorbereiden en zorgvuldig uitvoeren. Dat kost tijd. De uitkomsten van dat Texels Burgerberaad over klimaat/energie liggen aan het eind van deze raadsperiode op tafel. Dit betekent dat deze coalitie geen nieuwe beleidsvoorstellen met betrekking tot opwekking van duurzame energie zal formuleren. Er komen dus de komende vier jaar geen windturbines of grote zonneparken op Texel.
- De energierekeningen voor woningen moeten omlaag en woningen moeten klaargestoomd worden voor een duurzame toekomst. We richten een vierjarig subsidiefonds voor inwoners op ten behoeve van duurzame investeringen in woningen. Dit fonds wordt met 4 x 500.000 euro gevuld en moet, behalve voor eigenaren van woningen, ook bereikbaar zijn voor huurders die kleinere investeringen willen doen.
- De woningen van Woontij moeten sneller dan nu het geval is worden verduurzaamd. We willen de prestatieafspraken met Woontij op dit gebied zo snel mogelijk met meer ambitie herzien. Daarbij kijken we ook waar we Woontij op dit gebied kunnen ondersteunen.
- We zetten extra in op de uitvoering van *Transitievisie Warmte, Regionaal Energie Strategie 1.0* en *Texel zelfvoorzienend en duurzaam*. Ook met extra menskracht.
- We brengen tijdens deze raadsperiode de hoeveelheid huishoudelijk restafval op een realistische wijze naar beneden en we gaan beter communiceren over het scheiden van afval.
- We gaan in gesprek met de toeristische verblijfssector over hun verantwoordelijkheid in het beter scheiden van (bedrijfs-)afval.
- We koppelen onze ambities op het gebied van circulaire economie aan het *Grondstoffenplan* en de toekomstscenario's voor De Bolder.
- We maken deze raadsperiode een plan voor klimaatadaptatie.
- We blijven ons eiland beschikbaar stellen voor initiatieven die kunnen bijdragen aan een zelfvoorzienend, zelfstandig en duurzaam eiland. We gebruiken vaker kennis van inwoners en ondernemers bij het maken van plannen.

Texels Burgerberaad

In een burgerberaad buigt een door loting gevormde groep inwoners zich over een complex maatschappelijk probleem. Ze laten zich grondig informeren door experts en ervaringsdeskundigen en gaan met elkaar op zoek naar oplossingen die de maatschappij het beste dienen. Dat doen ze door zich samen te 'beraden'. Bij deze manier van overleg gaat het er niet om anderen te overtuigen van jouw mening, maar om te zoeken naar gedeelde waarden en van daaruit oplossingen te bedenken. Geen debat dus, maar dialoog. Geen meningenuoorlog, maar uitwisseling van perspectieven. De uitkomsten van dit Texels Burgerberaad, of vergelijkbaar proces, worden aan de gemeenteraad gepresenteerd en dienen als belangrijk uitgangspunt voor verder beleid.

8. Goed wonen, goede bereikbaarheid

Dit programma gaat over voldoende en gevarieerd woningaanbod voor onze inwoners. Over wegen, verkeer en vervoer en parkeren.

8a. Wonen

Wat willen we bereiken?

We willen een toereikend en gevarieerd woningaanbod voor onze inwoners realiseren. Dat betekent met name meer sociale huur- en middenhuurwoningen. Bouwplannen realiseren kost tijd. Daarom moet ook ingezet worden op zeer snelle realisatie van een groot aantal tijdelijke woningen. Die kunnen door andere regelgeving sneller worden neergezet. We willen dat betaalbare huur- en koopwoningen ook in de toekomst betaalbaar blijven. Dit heeft voor ons hoge prioriteit. Daarnaast willen we halverwege deze raadsperiode weten wat de effecten van de huidige bouwplannen zijn op de Texelse woningmarkt, wat dan de nog resterende woningbehoefte is, en welk aanvullend bouwprogramma vervolgens in gang moet worden gezet. We willen ook duidelijkheid over andere instrumenten die de woningmarkt beïnvloeden, zoals de Huisvestingsverordening.

Waar staan we nu?

Texel heeft een groot tekort aan betaalbare woningen. De noodzaak is goed samengevat in het *Woningbouwprogramma 2020-2030*. Uit het programma blijkt dat er een groot tekort is aan sociale huurwoningen. Daarnaast zit het tekort met name in sociale en middenhuur, betaalbare koopwoningen voor jonge Texelaars en Texelse gezinnen met lage of middeninkomens. We zien dat betaalbare koop op Texel heel relatief is, want wat voor betaalbaar doorgaat, is voor veel inwoners onbereikbaar. Ook zien we dat goedkope koopwoningen in korte tijd dure koopwoningen worden. Duidelijk is ook dat marktpartijen op eigen bouwkvelds op dit moment geen sociale en nauwelijks middenhuur bouwen. Zij richten zich vooral op de koopmarkt. Er is sprake van een kwalitatieve mismatch in het totale woningaanbod. Deze is verder toegenomen door het succesvolle beleid om senioren langer zelfstandig thuis te laten wonen. Om op de Texelse woningmarkt een situatie te bereiken waarbij sprake is van meer evenwicht en redelijke wachttijden, zijn tot 2030 naar verwachting 500-1000 extra woningen in het lage en middensegment nodig.

Texel bevindt zich midden in een versnellingsprogramma woningbouw. De gemeente heeft op dit moment een fors woningbouwprogramma onderhanden. Tot 2024/25 worden tussen de 550 en 650 woningen bijgebouwd. Het betreft een indrukwekkend aantal bouwprojecten op 37 locaties, waarvan 20 in Den Burg en 17 in de andere dorpen. Dit aantal in de pijplijn is bijna 10 procent van de bestaande Texelse woningvoorraad en dat is een forse toevoeging. Het legt ook een stevig beslag op de beschikbare menskracht bij de gemeente en de uitvoerende aannemers.

Volgens prognoses van de provincie Noord-Holland zijn de woningen die toegevoegd worden via het versnellingsprogramma voldoende tot 2040. Die prognose is echter gebaseerd op algemene demografische ontwikkelingen en niet verfijnd naar de specifieke Texelse situatie. Zo gaat binnen acht jaar een derde van de Texelse beroepsbevolking met pensioen. Een groot deel daarvan zal op Texel blijven wonen en dus is de vraag: waar gaan hun opvolgers wonen?

Dit gaan we doen!

- Bestaande woningbouwplannen die zijn opgenomen in het *Versnellingsprogramma woningbouw* voeren we zo snel mogelijk uit.
- Bij nieuwe plannen op gemeentegrond bouwen we uitsluitend sociale en middenhuur. En koopappartementen voor senioren, gericht op doorstroming vanuit een grotere woning. Het realiseren van andere koopwoningen laten we over aan de markt. Eventuele tekorten op de grondexploitatie dekken we uit de Algemene Reserve.
- Op snipperlocaties gemeentelijke grond willen we ook ruimte bieden aan kleinschalige CPO- projecten (Collectief Particuliere Opdrachtgeverschap), mits die betaalbaar zijn en in de toekomst ook betaalbaar blijven.
- Om goedkope koopwoningen ook voor toekomstige inwoners veilig te stellen, werken we met langdurige anti-speculatiebedingen. We onderzoeken de mogelijkheden van het oprichten van een stichting of fonds waaraan deze woningen verplicht moeten worden terugverkocht, om ze betaalbaar voor Texel te behouden.
- Op gemeentegrond realiseren we op de kortst mogelijke termijn een flexibele schil van circa honderd tijdelijke woningen voor 15-20 jaar voor spoedzoekers, statushouders en jongeren.
- Particuliere initiatieven juichen we toe en ondersteunen we, bijvoorbeeld bij het uitvoeren van haalbaarheidsonderzoeken. Dit kan aan de orde zijn bij CPO-initiatieven, het splitsen van woningen, het bouwen voor specifieke doelgroepen, 'Knarrenhoven' of particuliere wooncoöperaties.
- We actualiseren in 2023 de woonvisie 2016, zodat we in 2024 kunnen starten met vervolgplannen. Bij de actualisatie maken we een nieuwe prognose van de Texelse behoefte ter aanvulling/verfijning van de provinciale prognose, rekening houdend met pensionering, toenemende zorgvraag, arbeidsmarktanalyse, huisvesting ouderen in relatie tot doorstroming, snippermogelijkheden zoals vrijkomende boerenerven, kangoeroewoningen, et cetera.
- Halverwege de raadsperiode willen we in beeld hebben of de huisvestingsverordening voldoende succesvol is bij het beschermen van de Texelse woningmarkt en waar eventueel aanpassingen nodig zijn.
- We maken een plan om doorstroming van senioren te bevorderen. Daarin is onder meer aandacht voor het bouwen van passende appartementen, het hanteren van prijsprykkels en voorrangssituaties. Ook hier kan een fonds of stichting voor aan- en verkoop van woningen wellicht een rol spelen.
- We onderzoeken de opties voor actieve grondaankoop, ten behoeve van sociale woningbouw en seniorenwoningen.
- We onderzoeken de mogelijkheden om de tweede (toeristische) bestemming van woningen af te halen.
- We onderzoeken de mogelijkheden om op bedrijven- en industrieterreinen kleinschalige bedrijfspanden te bouwen met daarboven mogelijkheid voor eigen bewoning door de eigenaar.
- We communiceren inzichtelijk over welk aantal woningen zich in de pijplijn bevindt en waar en wanneer ze gebouwd worden.

-
- We realiseren op korte termijn, in samenspraak met de betreffende werkgevers, een concrete aanpak voor huisvesting van werknemers in essentiële beroepen.
 - We stimuleren de bouw van woningen, waarbij starters gebruik kunnen maken van de gemeentelijke starterslening.
 - We beginnen zo snel mogelijk met het ontwikkelen van Groeneplaats fase 2, geen winkels of horeca, maar wel met enkele openbare voorzieningen en vooral betaalbare woningen.
 - We handhaven gericht en actief op overtredingen, zoals illegale toeristische verhuur, en delen daar stevige boetes voor uit.
 - We verkennen mogelijkheden voor herontwikkeling van gemeentelijke gebouwen, we maken daarvoor een maatschappelijke vastgoedstrategie.
 - We onderzoeken welke instrumenten de gemeente heeft om te voorzien in de voorbereidingskosten voor tijdelijke huisvesting, bijvoorbeeld bouwrijp maken, om versnelling mogelijk te maken.
 - In overleg met de toeristische sector gaan we na of de gemeente recreatiewoningen kan huren voor tijdelijke woningnood.

8. Goed wonen, goede bereikbaarheid

8b. Goede bereikbaarheid

Wat willen we bereiken?

Wij willen de mobiliteit op Texel zo regelen dat het toeristisch autogebruik sterk wordt teruggedrongen en daarmee het gebruik van fossiele brandstoffen. We willen dat irritatie vanwege het zoeken naar en gebruik van parkeerplaatsen met name in de bebouwde kom vermindert. Regels voor parkeren bij B&B's verscherpen we waar nodig en handhaven we. We willen autogebruik terugdringen en duidelijkheid over de vraag of upgraden van het openbaar vervoer hiervoor een goede oplossingsrichting is. We willen een eiland zijn waar fietsen veilig is en waar toeristen eerder de fiets pakken dan de auto. We willen dat het vervoer van en naar Texel per boot soepel blijft verlopen. Voor horecabezoekers moet het makkelijker zijn om op een praktische en veilige manier na sluitingstijd thuis te komen. We willen irritatie en gevoel van onveiligheid door verhuur en gebruik van funvoertuigen tot een minimum beperken. Met name in de bebouwde kom, maar ook op hotspots daarbuiten.

Waar staan we nu?

De druk die ervaren wordt vanwege het toerisme heeft voor een belangrijk deel te maken met het autogebruik. De wegen worden drukker, maar vooral het parkeren in de bebouwde kom leidt tot overlast. Ook leidt parkeren bij B&B's regelmatig tot overlast. Er zijn veel nieuwe parkeerplaatsen in Den Burg-zuid, bij de sporthal, die vaak leeg staan. Het is echter nog onduidelijk in hoeverre hiermee de komende jaren in de parkeerbehoefte in Den Burg wordt voorzien, aangezien we nog geen 'normaal' post-coronaseizoen achter de rug hebben. In het Toeristisch Toekomstplan wordt het belang van een mobiliteitsplan voor heel Texel onderkend. Uitwerking heeft echter geen prioriteit gekregen in het eerste uitvoeringsprogramma. Er is wel een inventarisatie bewegwijzering opgenomen.

Het openbaar vervoer wordt marginaal benut in vergelijking met het aantal autobewegingen. De Texelhopper is wel fijnmazig, maar kent ook aanmerkelijke wachttijden. De bussen vanaf de tussenboot zijn vervallen en de kans dat ze snel terugkomen, is klein.

Over fietsbewegingen zijn geen cijfers beschikbaar, wel komt er vaker commentaar dat de fietspaden wel erg druk worden. Met name de e-bikes waarmee fietsers zich sneller bewegen dan ze zelf soms in de gaten hebben, roepen vragen op.

's Nachts, na sluitingstijd van de horeca, is het vervoer naar accommodatie of huis nog niet goed geregeld.

We zien en horen toenemend gemopper over funvoertuigen. Omdat gebruikers op plaatsen komen waar je ze niet wilt hebben en omdat de gebruikers ervan in groepsverband gevoelens van onveiligheid bij andere fietsers en wandelaars kunnen oproepen.

In de komende jaren zullen de aanlandingsinstallaties van de veerhavens aan beide zijden vervangen moeten worden.

Dit gaan we doen!

- We werken, aanvullend aan het eerste uitvoeringsprogramma *Toeristische Toekomstplan*, versneld aan een mobiliteitsplan om de toerist te verleiden de auto bij de accommodatie te laten staan. Dit doen we in overleg met de klankbordgroep.
- We werven auto's zoveel mogelijk uit de dorpskernen in overleg met direct betrokkenen.
- We voeren een digitaal parkeerverwijssysteem in voor auto's in Den Burg.
- We pakken de ontwikkeling van het Elemert-plangebied (bus, auto, fiets) weer op.
- We onderzoeken of aanvullend op de Texelhopper een pendeldienst met hop on-hop off faciliteit een alternatief kan zijn voor met name de toeristische routes.
- We verbeteren waar mogelijk de toegang tot het openbaar vervoer, bijvoorbeeld door het opheffen van de onduidelijkheden over het gebruik van de OV-kaart.
- We zetten ons in voor terugkeer van de 'tussenbus' als de veerboot halfuursdiensten vaart.
- We evalueren tussentijds het fietspadenbeleid, met name gericht op capaciteit en veiligheid.
- We realiseren meer fietsparkeerplaatsen en een betere bewegwijzering daarvoor.
- We zetten in op veilig nachtvervoer tussen de dorpen.
- We onderzoeken oriëntatiepunten (dynamische verlichting) bij kruisingen in het buitengebied, voor de veiligheid van fietsers op kruispunten.
- We onderzoeken de mogelijkheden/onmogelijkheden voor het reguleren van verhuur en/of gebruik van funvoertuigen. We onderzoeken de mogelijkheden voor een uitsterfregeling.
- We onderzoeken de mogelijkheid tot het instellen van verplichte routes voor vrachtverkeer, om de dorpen en de smalle wegen in het buitengebied te ontzien. We monitoren het effect hiervan.
- We bespoedigen de vervanging van de TESO-bruggen zoveel mogelijk. In Den Helder zijn ontwikkelingen gaande waar mogelijk uitstel uit voortvloeit. Voor ons heeft de vervanging van de aanlanding bij 't Horntje de hoogste prioriteit.